

PORTRETTE VAN SINT-JAN

Nr. 4

Dr. P. Vanden Eynde

**Hoofdgeneesheer
Algemene Heelkunde 1948-1978**

RED. — Dokter, u bent de opvolger van Prof. Sebrecchts. Hoe bent u hier in St-Jan binnengekomen?

DR. V.D.E. — Ik ben tien jaar assistent geweest van Prof. Sebrecchts. Ik ben binnengekomen in 1938, op 21 oktober; 'k weet het nog goed. In 1948, toen Dokter Sebrecchts onverwachts gestorven is, op Paaszondag, is die plaats open verklaard. De administratie in die tijd was, niettegenstaande het gebrek aan middelen en computers, veel sneller dan nu, want op 1 mei was ik reeds benoemd en kon ik beginnen.

RED. — Dokter, u kunt ongetwijfeld veel over de persoon van Dr. Sebrecchts vertellen.

DR. V.D.E. — Dr. Sebrecchts was een van de eersten die zich twee jaar gespecialiseerd had; voor die tijd was dat lang. Hij is een periode te Leuven geweest bij de prof. in chirurgie Prof. Van Gehuchten; nadien nog ongeveer een jaar in Duitsland. Als hij terugkwam had hij daar voor de eerste maal een galblaas-operatie gezien. Prof. Van Gehuchten gaf hem nadien de raad: « Joseph, doe dat toch nooit ».

Op dat ogenblik was Dr. Verhoef († 12 juni 1912) de man die in het hospitaal de bescheiden operaties deed. Dan heeft zich de nood voorgedaan om in ons ziekenhuis een chirurg bij te nemen. Prof. Sebrecchts is dan naar Brugge gekomen in 1908 als jonge chirurg en heeft drie maanden moeten wachten vooraleer hij zijn eerste patiënt kreeg, en het was dan nog zijn beenhouwer die naar hem kwam voor een valling. Hij heeft die mens nog moeten doorsturen omdat hij zegde: « Ik ben specialist ».

In die tijd was dit een begrip dat zeker niet veralgemeend was.

Stilaan is hij dan ook begonnen als geneesheer die « niets » anders deed dan chirurgie. Dit was bijna overal onbestaande; hoogstens in de grote steden (Brussel, Parijs, enz.).

Het hospitaal in die tijd is niet te vergelijken met hetgeen het geworden is.

Er was weinig of geen apparatuur, en zeker niets in verband met chirurgie. Dr. Sebrecchts heeft dan de twee operatiezalen laten bouwen in het St.-Janshospitaal, waar laatst Dr. Daems, Dr. Calliauw en Dr. Vande Calseyne opereerden.

In het begin werden die operatiezalen verwarmd met een kachel in het midden van de eerste plaats. Daar lagen ook de instrumenten. Stilaan is dan de organisatorische geest van Dr. Sebrecchts naar voor getreden. Dr. Sebrecchts was schijnbaar van kindsbeen af een knutselaar (nu noemt men dat: doe-het-zelver).

Die twee hoedanigheden waren de basis van zijn sterke loopbaan. Daardoor heeft hij snel de Dienst Chirurgie in het St.-Janshospitaal opgebouwd. Maar hij ondervond vlug dat daar nog meer in stak en dan heeft hij, na enkele jaren, het Chirurgikaal Instituut St.-Jozef (Komvest) opgericht. Hij is daar samen met de Zusters Augustinessen (uit het franse MEAUX) de stichter van geweest.

RED. — Wat zou daar de diepere reden van zijn?

DR. V.D.E. — Ge moogt niet vergeten dat het voorzeker in die tijd in St-Jan kosteloos was. Er bestond ook geen ziekteverzekering, en ook geen wedde van de Commissie. Dus werkte de dokter voor 90% gratis. De meeste geneesheren wilden zich, buiten hun « privé praktijk » wijden aan de arme mensen van het St.-Janshospitaal. Ze deden het echt om het sociaal karakter van hun taak, want de geneeskunde in die tijd had zijn naam in de 'privé' en zeker niet in het hospitaal. Het hospitaal was medisch nog niet goed ingericht, de financiële middelen waren niet toereikend, de zusters zelf verdienden omzeggens niets, de patiënten betaalden niets. Het was nog de tijd dat de hofsteden van de Commissie leverancier van het eten waren.

RED. — Dr. Sebrecchts en de oorlog '14-'18?

DR. V.D.E. — Zijn vrouw en kinderen waren in Engeland. Hij was hier dus vier jaar alleen. In die tijd dacht men, dat iemand die kon opereren ook al het andere kon. Zo riep men hem soms voor hopeloze gevallen van om 't even waar in de provincie. Hij verplaatste zich dan per moto. In die tijd kwam hij ook soms naar het hospitaal per koets, getrokken door een pony. Zuster Angèle vertelde me daar dikwijls over.

Toen was het ook zeer moeilijk om instrumentarium te vinden voor de operatiezaal. Dan werden er soms instrumenten gemaakt door een plaatselijke smid naar een tekening van Dr. Sebrecchts zelf. Een bistouri ging naar de barbier om te slijpen en werd nadien in stoom

In die tijd was dit een begrip dat zeker niet veralgemeend was.

Stilaan is hij dan ook begonnen als geneesheer die « niets » anders deed dan chirurgie. Dit was bijna overal onbestaande; hoogstens in de grote steden (Brussel, Parijs, enz.).

Het hospitaal in die tijd is niet te vergelijken met hetgeen het geworden is.

Er was weinig of geen apparatuur, en zeker niets in verband met chirurgie. Dr. Sebrechts heeft dan de twee operatiezalen laten bouwen in het St.-Janshospitaal, waar laatst Dr. Daems, Dr. Calliauw en Dr. Vande Calseyne opereerden.

In het begin werden die operatiezalen verwarmd met een kachel in het midden van de eerste plaats. Daar lagen ook de instrumenten. Stilaan is dan de organisatorische geest van Dr. Sebrechts naar voor getreden. Dr. Sebrechts was schijnbaar van kindsbeen af een knutselaar (nu noemt men dat: doe-het-zelver).

Die twee hoedanigheden waren de basis van zijn sterke loopbaan. Daardoor heeft hij snel de Dienst Chirurgie in het St.-Janshospitaal opgebouwd. Maar hij ondervond vlug dat daar nog meer in stak en dan heeft hij, na enkele jaren, het Chirurgikaal Instituut St.-Jozef (Komvest) opgericht. Hij is daar samen met de Zusters Augustinessen (uit het franse MEAUX) de stichter van geweest.

RED. — Wat zou daar de diepere reden van zijn?

DR. V.D.E. — Ge moogt niet vergeten dat het voorzeker in die tijd in St.-Jan kosteloos was. Er bestond ook geen ziekteverzekering, en ook geen wedde van de Commissie. Dus werkte de dokter voor 90% gratis. De meeste geneesheren wilden zich, buiten hun « privé praktijk » wijden aan de arme mensen van het St.-Janshospitaal. Ze deden het echt om het sociaal karakter van hun taak, want de geneeskunde in die tijd had zijn naam in de 'privé' en zeker niet in het hospitaal. Het hospitaal was medisch nog niet goed ingericht, de financiële middelen waren niet toereikend, de zusters zelf verdienden omzeggens niets, de patiënten betaalden niets. Het was nog de tijd dat de hofsteden van de Commissie leverancier van het eten waren.

RED. — Dr. Sebrechts en de oorlog '14-'18?

DR. V.D.E. — Zijn vrouw en kinderen waren in Engeland. Hij was hier dus vier jaar alleen. In die tijd dacht men, dat iemand die kon opereren ook al het andere kon. Zo riep men hem soms voor hopeloze gevallen van om 't even waar in de provincie. Hij verplaatste zich dan per moto. In die tijd kwam hij ook soms naar het hospitaal per koets, getrokken door een pony. Zuster Angèle vertelde me daar dikwijls over.

Toen was het ook zeer moeilijk om instrumentarium te vinden voor de operatiezaal. Dan werden er soms instrumenten gemaakt door een plaatselijke smid naar een tekening van Dr. Sebrechts zelf. Een bistouri ging naar de barbier om te slijpen en werd nadien in stoom

of alcohol steriel gemaakt. Ook met het linnen moest men zeer spaarzaam zijn.

RED. — En dan de snelle evolutie van de heekunde na 1918?

DR. V.D.E. — Dr. Sebrechts is zeker één van de eersten geweest om thorax-operaties te verrichten, dit zeker dank zij de aanwezigheid van Dr. De Winter, die pneumoloog was. Dit waren meteen ook de voorgangers van de huidige specialisatie, en St.-Jan was op dit gebied dan ook vooruit op onze universiteiten.

Als ik hier binnenkwam in 1938 hadden we naast de chirurg Dr. Sebrechts ook een pneumoloog Dr. L. De Winter, een cardioloog Dr. A. Van den Bon en een neuroloog Dr. A. De Haene.

In de twintiger jaren is de chirurgie dan progressief ontwikkeld. Dr. Sebrechts heeft, gezien zijn vele werk, iemand naast zich genomen. Zijn eerste helper was Dr. Jonckheere, die ook stadsgeneesheer was. Hij deed geen chirurgie, maar voor de rest hielp hij Dr. Sebrechts, maar enkel in de St.-Jozefskliniek. Dan zijn er ook in St.-Jan geleidelijk aan assistenten gekomen, vermoedelijk vanaf 1924. De eersten waren Dr. D'Haenens van Antwerpen, Dr. Goffaerts van Aalst, Dr. Depuydt van Oostende en Dr. Van Landschoot van Namten (1).

Dr. Sebrechts was in die tijd wat men noemde: een baas. Hij was — in tegenstrijd met de normen van nu — de enige man die alles besliste. Niet echter boven de zusters uit. Hij kon misschien niet direkt beslissingen nemen die van invloed waren voor de organisatie van gans het hospitaal, maar zijn invloed was zo groot dat hij altijd geraadpleegd werd en dat zijn advies zeker doorslaggevend was, zelfs bij de Commissie. Ik geloof niet dat in die tijd de Commissie een beslissing zou genomen hebben die tegenstrijdig was met het advies van Prof. Sebrechts. Dat stemt wel overeen met de geest van die tijd.

RED. — En nu, Dr. Vanden Eynde, uw periode vanaf 1938?

DR. V.D.E. — In 1938 was de dienst volledig georganiseerd, met zes assistenten die, geloof ik, nog allen leven: Dr. Helleputte, Dr. Ghyoot, Dr. Van Lierde, Dr. Goethals, Dr. Rubay en ikzelf. De assistenten sliepen allen in het hospitaal, uitgenomen Dr. Goethals, daar hij gehuwd was. Een wachtlijst kenden we niet, want er was wel altijd iemand in huis, en dat werd dan ook onderling afgesproken. We sliepen allen in de kamertjes boven het broederpand en het bureel van Mevrouw. Dit waren kamertjes zonder vuur en zonder lopend water. We hadden een lavabo met lampetkom en kruik. In die ouderwetse winters was het water meermaals bevroren. We beschikten wel over een kamertje met een gasradiator. Daar konden we wat lezen. Door die gasverwarming zonder schouw kon het zodanig vochtig zijn, dat het papier van de muren viel.

De dienstregeling was zo, dat we om de twee

(1) Zie cat. tentoonstelling, Deel 1 — blz. 138.

dagen opereerden in ons hospitaal of in de St.-Jozefskliniek, dus, driemaal per week in St.-Jan en evenveel in St.-Jozef. Ook in de St.-Jozefskliniek moesten we assisteren.

We konden met week-end gaan voor zover de dienst verzekerd was, enkel van zaterdag na de middag tot zondagavond. Ik woonde toen in Kessel bij Lier; 'k had dan ook nog 2 à 3 uur trein. We hadden geen auto zoals nu; enkel een fiets om naar de St.-Jozefskliniek te rijden. Ik ben ook nog in verlof naar Lier gefietst. We konden ook niet meer luxe hebben, want we werden niet betaald; enkel ons drinkgeld met Nieuwjaar. 't Eerste jaar was dit 5.000 fr. en 't tweede jaar 10.000 fr.; 't derde jaar 15.000 fr. en 't vierde jaar 20.000 fr., éénmalig betaald tussen Kerst en Nieuwjaar, in een omslag door onze baas Dr. Sebrecchts.

Na tien jaar assistent-zijn en gedurende 6 dagen per week 24 uren aanwezig en gewerkt, had ik welgeteld 50.000 fr. kunnen verzamelen. Een troost: de menselijke relaties onder de assistenten waren veel beter, want we woonden tenslotte samen. Ook met de zusters hadden we veel meer contacten; het waren ten andere ook al zusters die in het hospitaal werkten. Er waren dan ook voorzeker geen tien lekenverpleegsters.

Ook de zusters waren 10 à 12 uur in de zaal aanwezig. Het enige dat ons somtijds verveelde, dat was het lof of de vespers in de namiddag. Bij hoogdringendheid waren we evenwel ontslagen van die religieuze verplichting. Ook de nachtwacht in de mannen- en vrouwenreke was door de zusters verzekerd.

Als we toevallig 's nachts moesten opereren, liepen we altijd eerst rond langs de vrouwenkant. In 't midden van de gang, waar later de lift kwam, hadden we een keuken, en daar kon je altijd warme, lekkere koffie krijgen en goeie boterhammen. Wij voelden ons goed thuis bij de zusters. Ons familiaal leven was voornamelijk in 't hospitaal en zij zorgden zeer goed voor ons. Onze keuken bevond zich op het einde van de kloostergang (kleine refter). Waar nu de prefab van drie verdiepingen staat, lag toen het hofje van de zusters. Ik ben nog eens bij Mevrouw geroepen omdat ik aan de kersen getrokken had. In die tuin konden we 's middags een beetje rusten; de zusters waren dan aan 't werk.

RED. — Kunt u Mevrouw Spilliaert typeren?

DR. V.D.E. — Zuster Spilliaert had een enorme autoriteit. Zij kon het klooster en de geneesheren leiden met een ijzeren hand in een fluwelen handschoen. Ze duldde geen opstandigheid. Ze had wel de gave om als moeder van het klooster en direktice van het hospitaal alles in goede banen te houden. In ons reglement stond er dat wij onderworpen waren aan de C.O.O. en ook aan het gezag van Mevrouw. (Zie bijlage).

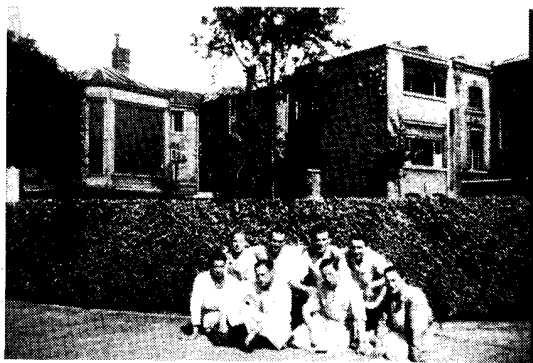
Ik kan wel iets over haar optreden vertellen. Als er een zuster in de dienst verplaatst werd — ook zij waren er soms niet graag bij — viel er niets meer aan te veranderen. Mevrouw had

beslist en zelfs de geneesheer had geen invloed meer. Maar anders, ik weet nog goed: zuster Colomba had zich eens overslapen na een nachtwake op Paaszondag en ze was meteen niet naar de H. Mis geweest. Je kan wel denken dat het in die tijd wel een zondeken kon zijn. Zuster Colomba ging dit biechten naar Mevrouw. De absolutie van Mevrouw was: « Hebt ge er deugd van gehad, en zijt ge goed uitgeslapen? » En 't was weer opgelost. Mevrouw Lutgarde was zeker de persoon waar iedereen naar opkeek. Ze dwong veel respect en gezag af.

RED. — Was er dan een sterk evenwicht tussen Mevrouw en Dr. Sebrecchts?

DR. V.D.E. — Ik denk dat beiden het zeer goed tegenover mekaar vonden. Ik heb nooit problemen gemerkt. Nog iets typisch voor die tijd. We gingen met Nieuwjaar en op alle feestdagen onze wensen aan Mevrouw aanbieden, Dr. Sebrecchts en alle geneesheren en assistenten met vrouw en kinderen. Dit is wel een bewijs dat we het gezag van Mevrouw Lutgarde aanvaardden.

RED. — Dokter, heeft u weet van het decoreren van Mevrouw Spilliaert door Koningin Elisabeth? (Die decoratie was te zien op de tentoonstelling 1976).

Het hofje van de zusters.

DR. V.D.E. — Die dag was ik juist niet in het hospitaal aanwezig, maar ik vond dat heel normaal en verdiend. In die periode kregen we regelmatig eens koninklijk bezoek, want Dr. Sebrecchts was chirurg van het Koninklijk Hof. Daardoor was er vast contact met het Hof.

RED. — Dokter, stilaan kunnen we spreken van de periode 1940-45.

DR. V.D.E. — Het eerste probleem dat we hadden bij het uitbreken van de oorlog was, dat alle geneesheren en assistenten werden opgeroepen voor legerdienst en Dr. Sebrecchts stond meteen alleen. Hij heeft die periode verder gewerkt met de geneesheren-internisten die nog nooit chirurgie hadden gedaan. Ze kregen meteen ook veel oorlogsgekwetsten binnen. Dr. Sebrecchts had het nog harder, want hij werd door Koningin Elisabeth aangesteld als overste van het Rode Kruis-hospitaal, dat in Ze-

voordien sterk aan de tijd gebonden ; binnen de tijd van 1 1/2 à 2 uren moesten we gedaan hebben. Maar met de nieuwe methodes in Engeland gedurende de oorlog ontwikkeld, hadden ze een grotere tijdspeling.

Als besluit kunnen we bevestigen dat de faam van ons hospitaal te danken is aan vier grote mannen : Professor Sebrechts, Dokter Rubbrecht, Dokter De Winter en Dokter Van Caneghem. Die hebben de grote diensten gesticht, gesteund door de onuitputtelijke energie van de zusters, die dag en nacht ter beschikking waren.

Cyriel van de smidse.

Zo was het verleden : diep menselijk en vooruitlopend op de geneeskunde van de tijd. Nu is het ook goed, maar van het gebeuren van nu die het goede in de schaduw stellen voelen we teveel de gebreken, en ons doen vergeten gelukkig te zijn.

Het prachtig, gloednieuwe instrument : het A.Z. Sint-Jan (voor mij nog Sint-Janshospitaal) zal worden wat de geneesheren er zullen van maken en mogen maken. Ik wens aan ons ziekenhuis een goed geïnspireerd bestuur, een samenhangend geneeskundig korps en daarbij een begripende directie.

A. De Blicck
Dienst Fotografie

Artikel Twee.

Bestuur van Toezicht.

Mevrouw de Overste heeft de volle macht voor de heer en de zaakvoering van de instellingen. Zij is verantwoordelijk voor de uitvoering van de beslissingen van de Commissie van Toezicht.

De heren geneesheren zijn gehouden haar aan te geven de tijdschikkingen na te leven, in verband met de wettelijke bepalingen van het hospitaal.

Gans het personeel van de instellingen staat onder het rechtstreeks gezag.

GEFELICITEERD ZUSTER MAGDA

Op Paasmaandag, 16 april 1979 gaf Zuster Magda haar sluis haar Jawoord van eeuwige trouw aan de Heer die haar riep in zijn dienst. Dit gebeurde in de kerk van Sint-Jansvredigheid tijdens de Eucharistieviering, in de kerk van Sint-Jansvredigheid, opgedragen door Mgr. De Smedt in aanwezigheid van haar ouders, familieleden, medezusters en collega's.

Zo wordt Zuster Magda de zoveelste schakel in de lange reeks van de Hospitaalzusters van St.-Jan, die in de achttiende eeuw « de arme zieke dienen bij dag en nacht » !

Proficiat, Zuster Magda !

De Heer heeft je aangesproken bij je naam

Hij heeft je nodig

Hij laat je nooit alleen !